

УДК 351.74:343.3:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.25.26>**Глиняний І.В.**

*доктор філософії, доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0001-7573-1658*

Марчук В.В.

*доктор філософії, доцент кафедри міжнародної та кримінальної юстиції, директор
Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0002-8545-9114*

ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифрової трансформації державного управління особливого значення набуває питання ефективного впровадження електронних сервісів у сфері правоохоронної діяльності. З одного боку, цифрові технології відкривають нові можливості для підвищення прозорості, підзвітності та оперативності функціонування правоохоронних органів. З іншого боку, рівень цифровізації залишається нерівномірним, нормативно-правове регулювання – фрагментарним, а системне бачення ролі електронних сервісів як антикорупційного інструменту – недостатньо сформованим.

Корупція в правоохоронній сфері традиційно є однією з найбільш чутливих проблем, що підриває довіру громадян до державних інституцій, гальмує правові реформи та послаблює гарантії верховенства права. Попри низку позитивних ініціатив у сфері цифровізації, практичне застосування електронних сервісів як засобу протидії корупції стикається з низкою викликів: обмежені технічні ресурси, спротив з боку окремих інституцій, недостатній рівень цифрової компетентності персоналу, а також ризики інформаційної безпеки.

Таким чином, виникає необхідність комплексного аналізу правових, організаційних та технологічних засад упровадження електронних сервісів у правоохоронній діяльності з акцентом на їх антикорупційний потенціал. Вирішення цієї проблеми набуває особливої актуальності в контексті побудови публічно-сервісної держави, яка орієнтована на потреби громадян, принципи відкритості та правової визначеності.

Аналіз досліджень. Питання цифровізації публічного управління та впровадження електронних сервісів у діяльність органів державної влади загалом вже тривалий час перебуває в полі наукових досліджень. У межах правової науки опрацьовано концептуальні засади електронного урядування, принципи електронної демократії, а також правові та організаційні аспекти цифрової трансформації адміністративних послуг. Окрему увагу приділено питанням нормативного забезпечення цифровізації, захисту персональних даних, інформаційної безпеки, а також публічного контролю за діяльністю державних інституцій.

Зокрема, такі теми аналізуються в працях багатьох українських вчених, таких як В. В. Василевич, В. В. Галуцько,

О. В. Гречко, Н. В. Гришина, С. М. Гусаров, М. В. Джафарова, О. О. Дудоров, Н. А. Дубина, П. В. Євдокимов, М. В. Завальний, В. О. Іванцов, В. О. Іваха, Т. Є. Кагановська, В. В. Кириченко, А. М. Колодій, П. Ю. Корнієць та інші

У науковій літературі також наголошується на необхідності інституційного підходу до цифрових трансформацій, що передбачає одночасне оновлення нормативної бази, розбудову технічної інфраструктури та забезпечення належного кадрового потенціалу. Сучасні дослідження визнають важливість формування цифрової культури в публічному секторі, розвитку цифрової грамотності серед працівників органів публічної влади, а також розширення можливостей громадян щодо доступу до цифрових послуг та механізмів участі у прийнятті управлінських рішень.

Метою статті є з'ясування правової природи, функціонального призначення та потенціалу електронних сервісів у сфері правоохоронної діяльності як інструменту запобігання та протидії корупційним проявам, а також аналіз основних викликів і перспектив їх впровадження в умовах цифровізації публічного управління. Стаття спрямована на виявлення ключових чинників, що визначають ефективність цифрових рішень у сфері правозастосування, з урахуванням принципів законності, прозорості, підзвітності та правової визначеності.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах трансформації системи публічного управління, спричиненої розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізація дедалі активніше проникає в різні сфери державної діяльності, зокрема й у сферу забезпечення правопорядку. Ефективність правоохоронної системи вже не може оцінюватися виключно за традиційними критеріями оперативності чи силового реагування — дедалі більшого значення набуває здатність правоохоронних органів працювати у відкритому, підзвітному, технологічно забезпеченому форматі, що відповідає стандартам демократичної правової держави.

Однією з головних перешкод на шляху до реалізації такої моделі залишається корупція — явище системного характеру, що спотворює функціонування державного механізму, підриває довіру громадян до органів правопорядку та гальмує реалізацію реформ у сфері законності й безпеки. У цьому контексті цифрові сервіси розглядаються не лише як інструмент оптимізації внутрішньої роботи правоохоронних органів, а й як важливий засіб зменшення корупційних ризиків шляхом автоматизації процесів, зменшення контактів між особою та представниками влади, а також забезпечення прозорості управлінських рішень.

Водночас, сама сутність антикорупційної політики вимагає чіткого розмежування понять та механізмів, які визначають різні аспекти протидії цьому явищу. Саме з цього приводу вітчизняний науковець у сфері адміністративного права І. Дьомін вказує, що запобігання корупції — це недопущення, завчасне відвернення корупційних діянь; протидія корупції — це скеровування діяльності спеціально визначених суб'єктів публічної адміністрації проти будь-яких розпочатих корупційних проявів [1].

У цьому контексті стає очевидним, що ефективна антикорупційна стратегія має охоплювати не лише вузько функціональні заходи з виявлення чи припинення правопорушень, але й створення умов для відкритої, прозорої та взаємодіючої з суспільством моделі публічного управління. Цифрові технології здатні відігравати ключову роль у забезпеченні такої моделі, оскільки дозволяють не лише автоматизувати рутинні адміністративні процеси, а й зробити їх доступними для громадського контролю.

Використання електронних сервісів відкриває нові можливості для моніторингу діяльності правоохоронних органів з боку суспільства, формує передумови для зворотного зв'язку та підвищує рівень довіри до інституцій влади. Прозорість, відкритість даних, доступ до процедур та результатів

діяльності державних органів стають не просто інструментами інформування, а засобами впливу громадянського суспільства на політику доброчесності.

Недостатній рівень поінформованості населення, відсутність або обмеженість доступу до офіційної інформації, закритість механізмів ухвалення рішень – усе це сприяє виникненню корупційних ризиків і відчуженню громадян від процесів управління. Саме тому, як справедливо зауважує Є. Харина, залучення громадськості до антикорупційної діяльності є неможливим без забезпечення прозорості у функціонуванні суб'єктів, відповідальних за протидію корупції. Йдеться, зокрема, про відкритість фінансової звітності публічних службовців, оприлюднення інформації щодо майнового стану, а також про забезпечення доступу до даних стосовно перебігу антикорупційних розслідувань [2].

Таким чином, цифровізація правоохоронної діяльності набуває не лише внутрішнього організаційного значення, а й виконує ширшу суспільну функцію – формування нової моделі взаємодії між державою та громадянином, заснованої на довірі, прозорості й підзвітності. Забезпечення відкритого доступу до актуальної інформації, зниження рівня адміністративної дискреції, автоматизація процесів прийняття рішень і контроль з боку громадськості є важливими складовими сучасного антикорупційного підходу, який акцентує на превенції, а не лише на репресивному реагуванні.

Електронні сервіси, які впроваджуються в діяльність правоохоронних органів, сприяють зменшенню можливостей для зловживань через зменшення кількості контактів між громадянином і представником держави, а також фіксацію кожної дії у цифровому просторі, що унеможливорює приховані або неформальні домовленості. У перспективі це створює нову якість управління у сфері правопорядку, яка узгоджується з принципами доброчесності, ефективності та правової визначеності.

З огляду на це, стає очевидним, що корупція в правоохоронній сфері – це не лише вну-

трішньовідомча проблема, а фактор, який має прямий вплив на загальний рівень функціонування держави. Зокрема, її прояви створюють бар'єри для формування сприятливого інвестиційного клімату, стримують соціально-економічний розвиток та підбивають авторитет держави на міжнародній арені. Як слушно зазначає Д. Клименко, корупція може стати серйозною перешкодою для економічного зростання та залучення інвестицій. Її високий рівень відлякує іноземних інвесторів і призводить до неефективного управління державними ресурсами [3].

У цих умовах цифрові сервіси виступають не лише інструментом внутрішньої модернізації правоохоронної діяльності, а й елементом ширшої політики антикорупційного реформування, що має визначальне значення для зовнішньополітичного та економічного становища держави. Україна, як держава, що взяла курс на європейську інтеграцію та прагне до зміцнення демократичних інститутів, не може дозволити собі ігнорування тенденцій, що утверджуються у правових системах розвинених країн.

Міжнародні організації, зокрема Європейський Союз, GRECO, OECD та Світовий банк, упродовж багатьох років формують чіткі стандарти прозорості, доброчесності та підзвітності у сфері публічного управління, включаючи правоохоронну діяльність. У цих підходах особлива роль відводиться цифровим інструментам як засобу мінімізації контактів між чиновником і громадянином, забезпечення відкритості рішень, електронної звітності та доступності публічної інформації.

Ігнорування успішних практик таких країн, як Естонія, Фінляндія, Нідерланди, які продемонстрували ефективність цифрових механізмів у запобіганні зловживанням у сфері публічної служби, може призвести до ізоляції українського підходу в антикорупційній політиці. У цьому контексті важливо враховувати, що протидія корупції перестає бути суто внутрішньою проблемою і дедалі більше стає предметом міжнародної оцінки,

критерієм сприйняття держави як надійного партнера чи ризикової юрисдикції.

Водночас О. Халковський наголошує, що відмова України від перейняття зарубіжного досвіду з протидії корупційним проявам у публічній службі може мати цілу низку негативних наслідків. Зокрема, дослідник стверджує, що Україна може зазнати шкоди для свого міжнародного іміджу, оскільки багато країн, міжнародних організацій та інвесторів очікують, що Україна прийме активні заходи у сфері протидії корупції. Відмова від перейняття зарубіжного досвіду може послабити довіру інших країн до України і зменшити зацікавленість іноземних інвесторів [4].

Очевидно, що без активної адаптації та впровадження перевірених міжнародних практик у сфері цифрового врядування й протидії корупції Україна ризикує втратити не лише довіру іноземних партнерів, а й внутрішню динаміку реформ. Успішний досвід країн, де електронні сервіси стали засобом посилення контролю за діями посадовців, прозорості бюджетних процесів, а також ефективного інформування громадськості, свідчить про їхню здатність суттєво знижувати рівень корупції, особливо в чутливих сферах – поліції, митниці, системі правосуддя.

Водночас, самі по собі цифрові рішення не є панацеєю. Їх ефективність напряду залежить від якості правового регулювання, інституційної незалежності правоохоронних органів та рівня внутрішньої політичної волі до боротьби з корупцією. Відсутність належного нормативного супроводу, фрагментарність цифрових реформ, а також слабкі механізми контролю й відповідальності можуть нівелювати потенціал навіть найсучасніших технологій.

Актуальними залишаються й питання узгодженості антикорупційного законодавства, наявності прогалин у регулюванні окремих процедур, надмірна складність бюрократичних процедур та нерівномірність доступу до публічної інформації. У цьому контексті

важливо не лише впроваджувати нові цифрові сервіси, а й постійно переглядати відповідні правові механізми з метою підвищення їх ефективності та адаптації до реалій практичного застосування.

Дані проблеми, як відзначає О. Бусол, демонструють, що антикорупційне законодавство України потребує подальших реформ, щоб забезпечити більш ефективну боротьбу з корупцією, прозорість, незалежність та відповідальність у цій сфері [5].

У сучасному світі ефективна протидія корупції неможлива без технологічного поступу, що охоплює не лише базові інструменти електронного урядування, а й передові цифрові рішення, здатні якісно змінити характер взаємодії між громадянами й державними органами. У цьому контексті особливої актуальності набуває використання інноваційних технологій, таких як системи штучного інтелекту, аналітичні платформи, автоматизовані алгоритми оцінки ризиків та цифрові трекінгові системи.

Застосування таких технологій у діяльності правоохоронних органів і суміжних правозастосовних структур відкриває нові можливості для підвищення ефективності виявлення та запобігання корупційним правопорушенням. Штучний інтелект, зокрема, здатен забезпечити аналіз великих масивів даних у режимі реального часу, виявлення атипових транзакцій, моніторинг поведінкових шаблонів суб'єктів публічної служби, а також автоматичне формування сигналів про потенційні загрози чи порушення. Це дозволяє не лише пришвидшити реагування на порушення, а й зробити його більш об'єктивним і незалежним від людського фактора.

Проте запровадження таких технологій не позбавлене ризиків і викликів. У центрі дискусій опиняється питання балансу між технологічною ефективністю та дотриманням прав і свобод людини, зокрема у контексті захисту персональних даних, уникнення дискримінаційного програмування та гарантування процесуальної справедливості. Із розвитком

цифрових систем актуальним стає і питання цифрової нерівності, що може створити додаткові бар'єри для окремих груп громадян у реалізації їхніх прав.

На цьому тлі цілком виправданою виглядає позиція, згідно з якою майбутній розвиток цифрових технологій у сфері правосуддя та правозастосування має супроводжуватися не лише технічним удосконаленням, а й правовим осмисленням їхніх можливостей та обмежень. Як зауважує Наталія Блажівська, впровадження штучного інтелекту у сферу правосуддя може мати низку переваг, серед яких – розширення доступу до правосуддя, зниження витрат, прискорення розгляду справ, забезпечення єдності судової практики та сприяння в оцінці доказів. Водночас вона наголошує і на потенційних ризиках, зокрема — загрозах упередженості, витоків конфіденційної інформації, цифрового розриву, відсутності емпатії в системах, що ухвалюють рішення, та високій вартості впровадження таких рішень [6].

Ураховуючи як глобальні технологічні тенденції, так і внутрішні потреби держави у підвищенні ефективності публічного управління, стає очевидним, що цифрова трансформація правоохоронної діяльності не може залишатися на рівні розрізнених ініціатив або локальних технічних рішень. Її успішна реалізація вимагає системного підходу, законодавчої узгодженості, належного фінансування та політичної волі. У цьому контексті особливо важливою є стратегічна роль держави у формуванні політики цифрового розвитку безпечного сектору, зокрема – через визначення довгострокових пріоритетів і формування нормативного каркасу для впровадження сучасних технологій.

Розвиток електронних сервісів, автоматизованих систем фіксації та аналізу, інтеграція баз даних і поступове запровадження елементів штучного інтелекту в діяльність правоохоронних органів мають відбуватися не ізольовано, а в межах загальнонаціональної стратегії трансформації сектору безпеки та

правопорядку. Такий підхід дозволяє забезпечити не лише технічну сумісність і функціональну ефективність, а й підзвітність, правову визначеність і захист прав людини в умовах нової цифрової реальності.

Підтвердженням цього курсу стало схвалення Президентом України важливого нормативно-стратегічного документа – Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженого 11 травня 2023 року. Цей План визначає ключові напрями змін, спрямованих на підвищення ефективності, підзвітності та сучасності правоохоронної системи. Зокрема, п'ятий пункт Плану прямо передбачає комплексну цифрову трансформацію органів правопорядку, що засвідчує пріоритетність впровадження цифрових технологій, автоматизації процесів, розвиток інформаційних систем, а також адаптацію до нових цифрових викликів [7].

Таким чином, вказаний Указ Президента не лише окреслює стратегічне бачення реформи, а й значною мірою підсилює цифрову трансформацію правоохоронної системи, визначаючи її як одну з ключових умов її ефективності та стійкості в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів.

У підсумку можна стверджувати, що електронні сервіси відіграють дедалі важливішу роль у реформуванні правоохоронної системи України, виступаючи ефективним інструментом запобігання та протидії корупції. Їх впровадження сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та довіри до органів правопорядку. Разом із тим цифрова трансформація потребує системного нормативного забезпечення, інституційної спроможності та орієнтації на кращі міжнародні практики.

Висновки. Здійснений у статті аналіз дозволяє зробити висновок, що електронні сервіси в правоохоронній діяльності є не лише інструментом технічної модернізації, а й важливим чинником забезпечення прозорості, підзвітності та протидії корупції. У сучасних

умовах цифрова трансформація правоохоронної системи виступає ключовою передумовою для формування відкритого, демократичного та сервісного публічного управління, орієнтованого на потреби громадян.

Запровадження цифрових сервісів зменшує рівень адміністративної дискреції, мінімізує вплив людського чинника, підвищує якість управлінських рішень і забезпечує громадський контроль за діяльністю органів правопорядку. При цьому електронні сервіси мають потенціал не лише оперативного, а й стратегічного значення – зокрема, як інструменти відновлення довіри до державних інституцій та покращення інвестиційного клімату.

Водночас реалізація цифрової трансформації стикається з низкою викликів: нерівномірний доступ до цифрових технологій, ризики порушення прав людини, складність

правового регулювання, інституційна інерція. Окрему увагу необхідно приділяти впровадженню новітніх технологій, зокрема систем штучного інтелекту, з дотриманням принципів законності, правової визначеності, недискримінації та прозорості.

Прийняття Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку на 2023–2027 роки із закріпленням цифрової трансформації як одного з пріоритетів засвідчує усвідомлення державою важливості технологічного оновлення як передумови для ефективної антикорупційної політики. Отже, подальший розвиток електронних сервісів у правоохоронній сфері повинен відбуватися на основі єдиної, цілісної та нормативно обґрунтованої стратегії з орієнтацією на кращі міжнародні практики та потреби українського суспільства.

Анотація

У статті здійснено теоретико-правовий аналіз електронних сервісів як одного з ключових інструментів трансформації сучасної правоохоронної діяльності в умовах цифровізації публічного управління. Підкреслюється, що запровадження цифрових технологій у функціонування правоохоронних органів відображає загальносвітові тенденції до відкритості, прозорості та підзвітності державних інституцій. Прогнозується, що формування сучасної публічно-сервісної моделі правоохоронної діяльності неможливе без впровадження інноваційних технологічних рішень, здатних не лише оптимізувати внутрішні процеси, а й створити бар'єри для корупційних практик.

У роботі простежується зв'язок між зменшенням адміністративної дискреції, розширенням доступу до інформації, впровадженням автоматизованих процедур та зниженням корупційних ризиків. Цифрові сервіси розглядаються не лише як технічні інструменти, а як засіб реалізації фундаментальних принципів правової держави, включаючи законність, правову визначеність, рівність доступу до правових механізмів і неупередженість правозастосування. При цьому акцентується на необхідності забезпечення відповідного нормативно-правового супроводу цифровізації, розвитку інституційної спроможності та підвищення рівня цифрової грамотності працівників правоохоронної сфери.

Окремо розглядаються виклики, що виникають у процесі цифрових трансформацій: технічні обмеження, проблеми інтеграції інформаційних систем, питання захисту персональних даних та інформаційної безпеки, а також нерівномірність доступу до електронних сервісів серед різних груп населення. У підсумку автор доходить висновку, що ефективна інтеграція електронних сервісів у правоохоронну систему є важливим етапом не лише у боротьбі з корупцією, а й у формуванні якісно нової моделі взаємодії держави та громадянина, яка відповідає стандартам відкритого демократичного суспільства.

Ключові слова: електронні сервіси, правоохоронна діяльність, протидія корупції, цифрова трансформація, публічне управління, антикорупційна політика, адміністративно-правові заходи, правоохоронні органи, правове забезпечення, правова держава, адміністративні послуги, поліцейські послуги.

Hlynianyi I.V., Marchuk V.V. Electronic Services in Law Enforcement Activities as a Tool for Combating Corruption

Summary

The article provides a theoretical and legal analysis of electronic services as one of the key instruments for transforming modern law enforcement activities in the context of digitalization of public administration. It is emphasized that the implementation of digital technologies in the functioning of law enforcement bodies reflects global trends towards openness, transparency, and accountability of public institutions. It is projected that the formation of a modern public service-oriented model of law enforcement is impossible without the introduction of innovative technological solutions that not only optimize internal processes but also create barriers to corrupt practices.

The study traces the correlation between the reduction of administrative discretion, the expansion of access to information, the introduction of automated procedures, and the mitigation of corruption risks. Electronic services are considered not merely as technical tools, but as a means of implementing the fundamental principles of the rule of law, including legality, legal certainty, equal access to legal mechanisms, and impartiality in law enforcement. At the same time, the need for appropriate regulatory support for digitalization, institutional capacity building, and improving the digital literacy of law enforcement personnel is highlighted.

The article also addresses the challenges arising in the process of digital transformation: technical limitations, problems with the integration of information systems, issues related to personal data protection and information security, as well as the unequal access to electronic services among different population groups. In conclusion, the author argues that the effective integration of electronic services into the law enforcement system is a crucial step not only in combating corruption but also in shaping a qualitatively new model of interaction between the state and the citizen, aligned with the standards of an open democratic society.

Key words: electronic services, law enforcement, anti-corruption, digital transformation, public administration, anti-corruption policy, administrative and legal measures, law enforcement agencies, legal support, rule of law, administrative services, police services.

Список використаних джерел:

1. Дьомін І. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії корупції Національною поліцією України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 16 с.
2. Хари́на Є. Я. Нормативне регулювання у сфері запобігання і протидії корупції в Україні. *Науковий вісник Міжнародного університету*. 2014. Вип. 10-2 (2). С. 181–184.
3. Клименко Д. Б. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2020. 88 с.
4. Халковський О. М. Досвід протидії корупції у зарубіжних країнах. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 104–106.
5. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні в контексті сучасної антикорупційної стратегії: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021.
6. Блажівська Н. Цифрова трансформація судочинства: міжнародний досвід та висновки для України. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Cifrova_transformacia.pdf.
7. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки: Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733>